

Ksenija Končarević

XXVII Skup slavista Srbije, Nastava slovenskih jezika i književnosti,
Beograd, 27–28. 1. 1989.

I ove godine Filološki fakultet u Beogradu pružio je gostoprimstvo većem broju stručnjaka za slovenske jezike i književnost iz zemlje i inostranstva — nastavnicima i saradnicima univerzitetskih slavističkih katedri, predavačima nefiloloških fakulteta, prevodiocima i profesorima ruskog jezika u osnovnom i srednjem obrazovanju koji su se 27. i 28. januara okupili na simpozijumu sa temom “Nastava slovenskih jezika i književnosti” u organizaciji Saveza slavističkih društava Srbije. Tako je nastavljena tradicija održavanja januarskih slavističkih skupova posvećenih pitanjima lingvistike, lingvometodike i nauke o književnosti, započeta još 1963. godine na inicijativu organizatora i dugogodišnjeg upravnika beogradske slavističke katedre Radovana Lalića (1908–1972), inače jednoga od osnivača, člana uprave i predsednika (1961–1972) Slavističkog društva Srbije, čime je našoj naučnoj javnosti pružena mogućnost redovnog prezentiranja rezultata individualnog i kolektivnog naučnog rada na području slovenske lingvistike i filologije te njihove popularizacije, osobito među studentima slavistike i nastavnicima istočnih i zapadnih slovenskih jezika na svim nivoima.

Referatima, saopštenjima, zanimljivi i podsticajnim diskusijama na Skupu bilo je obuhvaćeno pet tematskih celina: 1. Istorijat nastave slovenskih jezika i književnosti u nas, 2. Opšti teorijsko–metodološki problemi nastave slovenskih jezika kao stranih, 3. Interferentne pojave u bilingvalnim situacijama i mogućnosti njihovog otklanjanja, 4. Udžbenička literatura u nastavi ruskog kao stranog jezika i 5. Ruski kao jezik struke u srednjem, višem i visokom obrazovanju. Rad se odvijao u plenarnim sednicama, veoma dobro posećenim, što je, verovatno, uslovljeno kako samom problematikom seminara tako i raznovrsnim i kvalitetnim izlaganjima učesnika — rusista, slovakista, bohemista i serbokroatista.

Nakon svečanog otvaranja te dodele povelja i zahvalnica zaslužnim slavistima iz zemlje i inostranstva za ostvarene rezultate u naučno–istraživačkoj i prosvetno–pedagoškoj delatnosti (među dobitnicima Povelje — najvećeg priznanja koje dodeljuje Savez slavističkih društava Srbije — ove godine našla su se, inače, tako poznata imena kao akademik Nikita Iljič Tolstoj, akademik Pavle Ivić, akademik Milka Ivić, dr Novica Petković, Aleksandar Šumilov, dr Vera Nikolić i mr Olga Ostrogorski–Jakšić), radni deo simpozijuma otvorio je akademik Milosav Babović zapaženim izlaganjem o redakcijama romana “Lopov” L. M. Leonova u svetlosti principa istorizma u nauci o književnosti. Dr Miodrag Sibinović posvetio je svoje saopštenje analizi zastupljenosti i kriterijuma selekcije dela slovenskih književnosti u predratnim i posleratnim nastavnim programima srpskohrvatskog i ruskog jezika za srednje škole, iznevši i niz umesnih primedbi na sadržaje predviđene važećim programima. Značajan doprinos proučavanju istorijata nastave slovenskih jezika u našoj sredini pružili su svojim referatima dr Mihail Tir i Risto Lojpur: u prvom od njih dat je kratak istorijski pregled proučavanja slovačkog jezika na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Novom Sadu, a ukazano je i na mesto i ulogu nastave slovačkog kao maternjeg jezika u posleratnom vojvođanskom školstvu; drugi referat, nakon osvrta na uvođenje stranih jezika kao nastavnih predmeta pri osnivanju prve trgovačke škole u Srbiji (1843) i prikaza nastavnih programa za žive jezike u trgovinskim obrazovnim ustanovama u međurat-

nom i posleratnom razdoblju, obrađuje problematiku nastave i učenja ruskog jezika u funkciji struke u ovom tipu škola.

Zanimljivi po tematici i načinu izlaganja, prilozi Bogdana Dabića *Neki aspekti univerzitetske nastave slovenskih jezika kod nas* i mr. Galine Georgijevne Tjapko *Optimizacija nastave srpskohrvatskog jezika kao stranog na jednom fakultetu društvenih nauka* (reč je o moskovskom Institutu za međunarodne odnose) odraz su odličnog poznavanja ove problematike i bogatog iskustva autora u izvođenju visokoškolske nastave. Realizacija idejno–vaspitnih zadataka u nastavi ruskog jezika predmet je saopštenja Vučine Raičevića; u sagledavanju ovog problema autor polazi od postavke o lingvokulturološkim sadržajima kao sastavnoj i nezaobilaznoj komponenti ovladavanja stranim jezičkim materijalom, odnosno o jedinstvu praktičnih, opšteobrazovnih i vaspitnih ciljeva nastave stranih jezika.

Neki aspekti teorije izrade udžbenika ruskog jezika kao stranog razmotreni su u tri referata: tako dr Galina Andrejevna Bitehtina, ukazujući na značaj udžbenika za formiranje navika samostalnog rada učenika i analizirajući bitne faktore uspeha u toj delatnosti (iz perspektive učenika i nastavnika), predložiće rešenja za praktična pitanja izrade vežbanja kojima bi se mogla postići optimalizacija nastavnog procesa (*Учебник и организация самостоятельной работы учащихся*); dr Vera Nikolić govorila je o vrstama tekstova u udžbenicima stranog jezika i zahtevima koji se postavljaju pred sastavljачe nastavnih materijala pri njihovom odбору, dok se Milan Veljović zadržao na analizi književnih tekstova u posleratnim srednjoškolskom udžbenicima ruskog jezika na srpskohrvatskom jezičkom području, istakavši njihove obrazovne i vaspitne potencijale i založivši se za objektivno tretiranje ovog pitanja u metodičkoj literaturi.

Autori novog udžbenika ruskog jezika za I razred srednje usmerenog obrazovanja u SR Srbiji mr Aleksandar Terzić i Marija Mežinski upoznali su učesnike Skupa sa koncepcijom, kompozicijom, principima izbora i prezentacije jezičkog materijala u udžbeniku, uz sugestije za obradu jedne didaktičke celine (lekcije). Rad Ksenije Končarević *Lingvističke i lingvometodičke osnove koncepcije novih didaktičkih gramatika ruskog jezika u nas* predstavlja pokušaj analize primene konfrontaciono–tipološkog i funkcionalnog metoda opisa gramatičkih činjenica i realizacije nekih metodsko–didaktičkih principa u *Gramatici ruskog jezika* R. Marojevića (Beograd, 1983) i *Ruskoj gramatici u poredenju sa srpskohrvatskom* (Sarajevo, 1988).

Sledeća tematska oblast, vezana za probleme međujezičke interferencije pri usvajanju bliskosrodnog slovenskog jezika, zastupljena je sa tri saopštenja. Polazeći od klasifikacije ruskih egzistencijalnih rečenica koju je predložila N. D. Arutjunova (*Русское предложение. Бытийный тип*, Москва 1983) i sopstvenih teorijskih istraživanja u ovoj oblasti, mr Julija Arkadjevna Tumanova razmotrila je slučajeve ispoljavanja interferencije pri njihovom usvajanju. Pažnju slušalaca privuklo je izlaganje dr Marije Mijavec o specifičnostima nastave slovačkog jezika kao maternjeg u uslovima bilingvizma (u SAP Vojvodini), kao i funkcionalno–semantičko istraživanje mr Donke Rous i mr Margarite Pašoske koje se odnosi na deverbativne i desupstantivne konstrukcije za cilj i njihove predložke korelate u češkom, ruskom i makedonskom jeziku.

U okviru rada Skupa podneto je i pet saopštenja u kojima se obrađuju različita pitanja nastave ruskog jezika u funkciji struke. Na nizu primera ekserpiranih iz stručne literature dr Ljubica Nestorov demonstrirala je i teorijski objasnila odlike

nekim ustaljenih glagolskih sintagmi u naučnom stilu ruskog jezika, ukazavši na moguće methodske postupke njihove prezentacije. Dr Milorad Ćirković govorio je o značaju poznavanja sintaksičkog nivoa za pravilnu interpretaciju stručnog teksta, dok su u referatu dr Ljuba Milinkovića razmotrene specifičnosti leksike pravnog teksta. Kompleksna problematika adaptacije stručnih tekstova predmet je izlaganja mr Vukašina Kostića. Prilog ovoj tematskoj oblasti dala je i mr Nadežda Lainović-Stojanović (*O stručnoj praksi učenika prevodilačkog smera na jednom tehničkom fakultetu*).

Ukratko predstavljena tematika XXVII skupa slavista Srbije svedoči o porastu interesovanja za područje primenjene lingvistike među našim slavistima; uvereni smo da će održavanje ovakvih simpozijuma umnogome stimulisati dalje proučavanje ove aktuelne i složene problematike.